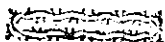

A' ROMAI TSASZARI ES AP. KIRALYI FELSEG-
NEK KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

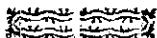
Indúlt BÉTSBÖL Kedden 5. Aprilisban 1791.

Az Ujságírók Mezején nagy a' szárazság — tehát irunk a' mit irhatuak, hogy az árkos bétellyék. A' minden féle sűrű homállyal keringő fellegek azt ígérik, hogy egy hónap alatt bővséges esőnk lesz; addig pedig ezeket irhatjuk: — „A' mi Koronánk alá következő F. Ferentz fő Hertzegünk, ki a' mi Nemzetünk ügyének egy hathatós Pártfogója, mind dél előtt, mind dél után a' Práterbe szokott, egy külömb külömb Gavallérokból öltve állott Kompániával lovagolni, hól a' Fő Hertzeg közből nyargalván az első Sorban, a' Gavallérok mind hadi lorba edgyütt, ezeknek Lovászok hasonló-keppen szép rendben edgyütt lovaglanak minden nap ki és bé. Ezen lovaglást a' mi Kegyelmes fő Hertzegünk, Kedves Apólsa a' F. Nápolyi Királytól tanulta, és melly nagy hasznára lett légyen ki nem lehet mondani; mert azóltától fog-

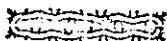

va a' mi szüntelen nyavallyák között lévő Kegyeles fő Hertzegünk tökéletesen meg-gyógyult, meg-vidámadt; és a' kit eddig egész hónapoként se láthattunk, már most minden nap kétszer láthatjuk; Nem lehet azt ki-mondani, egy kivált penna-mellett ülő, Férfinak mely nagy Orvosság a' lovaglás, és az életnek hosszabbítására, az egészségnél fenn tartására mely nagy eszköz. Ha a' mi halhatatlan nevű fő Vezérünk *Laudon* egy hétig nem lovagolhatott nyavallyái miatt, már halni készült; de ha nyeregbe teheték, már hitte, hogy egészséget vizsgálza nyeri, és hosszúság életének is edgyik hathatós eszközölő okául a' lovaglást tartatta. — A' lovaglás az Anglusok között az első mulattság, az hathatósbab vér tisztító orvosság — A' Kólvényben, *Hypocondriában* — sőt a' Szárazbetegségben s. t. levőknek hathatós gyógyító eszköze. Itt Bétsben már annyira fel-is vették a' Gavallérokat, hogy már a' magok 8 — 9 esztendőös gyermekeiknek is kis lovaszkákat tartanak, és minden nap lovagaltatják azokat, és így kívánnyák a' testet minden erőszak nélkül szüntelen való mozgásban és egészségben tartani.

Felséges Urunk a' Hadi-Tisztekre nézve kegyelmesen ezt rendelte, hogy 1.) egy szolgálaton kívül lévő General, Stábális Tiszt, ezeknek Felségek, vagy árváiknak adatott Pensojából, mely 400 forinton fellyül mégyen, tsak 3 mad részire lehet ennek tilalmat tenni, akár mennyivel volnának is ezek adótsak, és tovább ezeket nem lehet Pensojokra nézve exequálni. — 2.) Ha pedig a' Pensó tsak 400 vagy kevesebb forintokra mégyen, tsak negyed részire lehet ennek tilalmat tenni, akár mennyivel volnának az ilyenek adótsak. — 3.) A' Kapitánytól fogva pedig le-felé minden Hadi-Tisztek tsak egy hónapi fizetéseket vehethetik el az adótságért, és több fizetésekre magok sem szabadok pénzt felvenni. 1791. Mártz. 10. — Felmarial Lájdinánt Gr. *Wartensleben* Ur olly terhes nyavallyákkal küzködik Bétsben, hogy egy néhány napoktól.

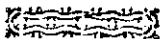

poktól fogva még az Orvasok kezdettenek élete fölül tsüggedezni. — A' Török Követ Berlinben hozzá tartozóival edgyütt igen nagy gyönyörűségben él, és majd minden nap gyakorolja a' Társaságokat. A' Fejérnéphez igen nagy tiszteletet mutat és bátorságot. Gyakran almát hámoz, és ugy dugja szájokba a' Dámáknak, mely noha Berlinben nem módi, de tölle szivesen elszokták venni betsületből. — Egy bizonyos *Nymfákkal* kereskedő Afzönyről az iratik innen, hogy ezen Török Követhoz vitt légyen 2 igen tsinoson felöltöztett *Nymfát*. A' Követ igen betsületesen fogadta őket egy előbb; de midőn egy Gavallértól megérténé alattomban, hogy ezek mire tzeloznak — és mitsoda *Nymfák* volnának — mérgesen intte kezével, hogy távoznának el, és ki-mondhatatlanul boszkonodik vala — és a' Keresztényeknek ezen motskos szokását és természet felett való kereskedését kezdé gyalázni. — A' Szisztovi Tanátsról semmi bizonyosabbat nem irhatunk, az onnan jött Levelek szerint, minthogy itt a' Tanáts fel-függesztetett, és a' mint mondják a' fegyver nyugvás ideje meg-hozszabittatott. — Egy különös Szisztovból iratott Levélből azt olvassuk: „Februáriusnak utolsó napjaiban érkezék meg ide Gr. *Eszterházi*, ki minekutánna B. *Herbert* Urhoz bé szállott volna, a' maga már készen várt szállására vitették. Más nap minden itt jelen lévő Török és Keresztény Követekhez vezetették B. *Herbert* által, és oly szembe tűnő drága Magyar öltözetben, hogy mindenek előtt tsak nem szemet szúra. Mint hogy már előre is a' vala a' hire, hogy ezen Magyar Követ az egész *Rájkhenbakkhi* kötés ellen fogna *protestálni*, mindenek különös szemeket hánynak vala rá; de minthogy ez még eddig meg nem történt, igen nagy tiszteletet mutatnak mindenek eránta. — Azt vették észre Szisztovban, hogy a' Muszka Lovas Sereg tsak 12 órányira mutogatja magát Szisztovhoz, és ha még közelebb találna jöni, tsak alig ha ide nem hadgyuk ezen Várost. Azonban ugy véljük, hogy Muszka és Lengyel Kö-

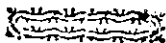

vetek is érkeznék ide — csak a' fok Szakáts szerint meg ne szódnék erősen a' leves.

A' mi Felséges Palatinusunk egy *Pármay* Hertzeg Afzszonyt, fő Hertzeg *Károly* pedig egy *Mátylandi* Hertzeg Afzszonyt vésznek Feleségül ez a' hir közönséges, és némellyek bizonyosnak erősítik. — Bétsben közönséges a' hir, hogy a' *Nápolyi* Felségnek majd minden Tselédji setét *Frantzia* nadrágba mentenek volna visszra Bétsből, az ide való kívül Izép, belől vezett *Nymfákkal* való Társaság miatt, — a' honnan a' mi fő Hertzegünk *Ferentz* már most az ollyatén házokat, hol ezen veszedelmes *Nymfák* tartozkodnak kezdette rántzba szedni. — Gyakran történik azólta *Nymfa* vadászat Bétsben; 50 — 60 Gyönyörűség' Leányit fogdosnak egyszerre öfzve, és ezek között már 12 — 13 efsztendős Leánykák is találtattak. — Azon B. L * *, ki a' minap a' Csokoládétól meg-tsömörölt vala, fogva vitették a' maga Regementjéhez. — Meg hal a' napokban az Invalidusok házában egy Katona, 's bé-telzik a' hóltak' Kamarájába éttzakára. Ejjel fel-ebred a' Katona és véghetetlen lármát vízf végbe; mellyre bé-menvén hozzá, látják hogy talpan vagyon, él és friss; mely történet az egész *Invalidus* házat fel-ládzasztotta. A' Himlőben meg-hólt-is így támadott vólt fel a' hives Kamarában; azért tartják már most a' himlőben lévőket hideg levegőn, nem pedig meleg szobákban, mint ennek-előtte. Nem jó a' hóltat azonnal el-temetni; mert még sokan fel-temodhatnak ezek közzül minden tsuda tétel nélkül. —

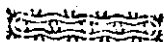
Frantzia Ország. — A' múlt Febr. utolsó napjaiban, ugy fel-lázzadt vólt ujra a' *Párisi Nép*, hogy tsak kevésbe múltak el az erőszakoskodások. A' *Párisi* Distriktusnak Kormányfője tehát, következő Intést tétetett közönségelsé, mellynek *Mird-bó* a' Szerzője: — *Polgárok!* — „ A' Fő Városban történt rendeletlenségek, igen meg-szomorították azon Polgár Társaitokat, kik általatok elsőkké tétettek, a' köz-állapotnak elintézésében, 's ezen háborgásoknak szerzőiről jelentik néktek, hogy azok olly ellenségek, kiktől leg-inkább kell őrizkednetek. A' Konstitutiót igyekeznek azok ostromlani, és midőn, költött vezedelmeknek hirtelése által fel-lármáznak benneteket, tsak az a' tzellyok, hogy meg szédithessenek, és a' függetlenséget fenn tartsák. Nagyon gonosz Emberek ezek, ugymint a' kik meg-akadályoztatják néminémű-képpen, a' Revoluziónak szerentsés elő-menetelét; mert békelesség kívántatik ám arra, hogy a' ti Képviselőitek állandó karba helyeztethessék mind azt, a' mit ők oly időben munkáltak, melyben elkerülhetetlen vólt a' zenebona; és míg a' békelesség jó lábbon nem fog állani, addig mindég meg leírsz a' revoluzió' ellenséginek, az ő vezedelmes reménységek. Arra is tzeloznak ezek, a' zenebonák' indításában, hogy azok, alkalmatosságot szolgáltatssanak, a' Konstituzionak gyalázására: mert igaz az, hogy tsak ugy jó a' Konstituzió, ha bátorságos állapotra juthat az által a' köz-tsendesség. Ki kívánna olly Tartománynak Lakosa lenni, melyben minden ugy élne, mintha semmi Törvényne sem vólna; a' hol maga akarná gyakorolni a' Nép azon Jussait, mellyeket már Biztosainak által adott, 's nem engedelmeknek, a' tulajdon maga által választott Tisztviselőknél: a' hol kiki, a' maga tettése szerint akarna élni szabadsággal; a' hol szüntelen az öszve rohanásoktól, 's az azokból származó törvénytelenégektől kellene tartani. Meg ne tsallyátok magotokat: sok roszsz Polgárok elegyitik magokat a' jó gondolkodással közzé, és tzelő, hogy egy nagy Vá-

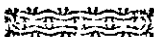
rosban lehetetlen mindent esmerni, gyakorta megtörténhetik, hogy az öszve rohanások, tsak palástjai a' leg-nagyobb gonofzságok' végbe vitelének. A' lármáknak szerzői, gyakorta vesztik a' szabadság' betsületét: mert a' szabadság nem abban áll, hogy a' Polgárok semmi felsőbb hatalmat ne esmerjenek; hanem hogy tsupán a' Konstituzió által meg-állított Törvényeknek engedelmeskednek. A' szabadság, nem ad arra tehettséget, hogy mások' ártalmára legyen valaki; még inkább meg-akadályoztat mindent, hogy nekünk ne árthasson. A' szabadság, nem hogy háborúságot eszközlene a' Társaságban; sőt inkább bátorságossá teszi azt, a' tsendefségnek állhatatos bírása eránt. Abból esmerik meg, hogy valamely Nép méltó a' meg-szerzett szabadságra, ha belső tsendesség uralkodik közötté; ha bizodalommal vagyon a' maga Fejeihez; ha bátorsággal lát kiki közzüle a' maga hivatalos munkájához; egy szóval, a' köz-bóldogságból, melly mindenkor a' jó Törvényeknek gyümöltse. A' Nép' nyughatatlankodásának, egészízen ellenkező következése szokott lenni. Arról akarják kétség kívül meggyödzni a' Népet, az efféle háborúságoknak támalatói, hogy az, naponként bóldogtalanabb mólt, a' miolta nem a' régi igazgatás alatt vagyon. — Ez, valósággal az ő titkos fortélyok! Polgárok! ne hagyjátok magatokat, illy álnok mesterség által meg tsalattatni. Gondoljátok meg azt is, hogy a' zenebonáknak inditói többet ártanak a' szegényeknek, mint a' gazdagoknak; mert ha meg van egyfzer háborítva a' köz tsendefség; fél ott minden a' következhetőktől; el-zárja a' maga vágyonját; félbe-szakasztja hivatalos munkáját; öszebbrántja az erszény' száját; 's készül oda hagyni egy olyan Várost, mellyben nem reménylhet minden magános személy elégedendő bátorságot, a' törvény' óltalma alatt. Azok, a' kik fel-akarnak benneteket lázzasztani, szüntelen azt sugdofsák fületekbe, hogy veszedelemben forog a' Konstituzió, és hogy a' szabadságnak ellenségi östromolják az ujj Törvénye.

nyeket. Hát nintsenek néktek nemzeti Őrzöitek; kik a' közönséges szabadságnak vigyázó Órállói? Gondollyátok e', hogy fenn lehessen ugy törvényeiteket tartani, ha önnön magatok, rontására jártok azoknak? Tudjátok hogy azok tilalmazzák a' felzendüléseket, 's el-intézték az öfzve-gyűlésnek formáját; meghatározták a' kérések' béjelenésének módját. Ha Ti magatok, által hágjátok ezen Törvényeket, hogy' kívánhatnátok ofztán másoktól, hogy tiszteletben tartsák azokat. De, avagy szükség e', *Páris'* Lakosit más okokkal indítani a' békeféségnek követésére, tulajdon hasznoknak 's ditsőségeknek eleikbe terjesztésén kívül. Ez a' Város kezdte el a' Revolutziót, maga mérészsége által; szükség, hogy ugyan ez hajtsa-is azt tökélletéségre, a' Törvények alá való maga botsátása által. Ha példáját adta a' Patriotizmusnak: tartozik most adni a' Békeféségnek-is; mely által egyszersmind alkalmatolságot-is szolgáltathalson a' maga képét viselőknak arra, hogy elzközöket kerelsenek, az ő kárainak meg-téritésére, és az általa tett hazafiúi áldozatoknak viszsa-pótolására. — A' köz tsendesség, mindenek felett szükséges, az ő foglalatoságaiknak követésére; és ha ohajtják ők azt, mint a' magok hasznos munkájok' hőldog előmenetelésnek elzközét: meg-is kívánják, olly terhes hivatalok' folytatásának jutalmául, mellynek buzgóan igyekeztek eleget tenni, még sem hiszik, hogy egészsz erőben eleget tettek volna.“

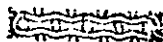
Azt erősítik a' Párisi Levelek, hogy a' Frantzia Király tökéllesen meg-gyógyult, mellyen való örömén a' Nép egy hálá-adó innepet szentelt, és az egész Várost meg-világosította. — Már a' Nemzeti Gyűlés ki-dolgozta, hogy kiki mennyi adót fizessen elztendőnként a' Státusnak, és arra ment ki a' mostani környülállások szerint a' dolog, hogy minden ember elztendei jövedelmének 5-öd részét a' Státus hasznára fizesse, melly alól még a' Király sints ki-véve. Ezen végzésén a' Nemzeti Gyűlésnek lokan zógalódnak a' Frantziák közzül, de mint
 hogy

hogy még ez ki nintsen hirdetve, rozsz követke-
 sei sem lehettenek. — Még Frantzia Ország le lá-
 tott annyi Püspök választáit mint most: mert csak
 5 Püspök téven le a' Polgári Hitet, a' többekkel
 a' Nemzeti Gyűlés le-téette a' *Thiarát*; a' kik-is
 vagy ki-költöztek Frantzia Országból, vagy ben-
 maradván, Páfztori Levelekkel, az ujj Püspököket,
 törvényteleneknek lenni esmérik; az utánna halga-
 tóknak a' Krillus nevében, mint Krillus Tavitványi
 átkot kívántak. — Hanem az efféle Páfztori Leve-
 lek, mind eddig erőtlenek. — A' Frantzia Polgá-
 ri ujj Alkotványnak Ellenségei egy darab időtől
 fogva azt belzélgetik, hogy a' Német Birodalom-
 ban hujdosó néki keseredett Frantzia Hertzegek,
 nem sokára meg-tántzoltatják a' Nemzeti Gyűlést:
 és ilyen végből már Hertz. *Condé* 8000 emberből
 álló Sereggel *Lindaura*-is ütött volna. Ez ámbár
 költemény volt, találkozta mindazonáltal a' kik
 a' kik erősítették. — Az Alsó és Felső Rajnai Ta-
 náts azt jelenti a' Nemzeti Gyűlésnek, hogy ottan
 mindenütt tsendefiség vagyon, és az ujj Alkotvány-
 nak Izámos Követői vagynak, és hogy a' széleken
 15-ezerből álló válogatott Sereg, és 50 ezer Nem-
 zeti Katonáság mindeu órán kélzen van, és Orzá-
 got külső és belső zenebonától menten tartja. —
 Tudni való dolog, hogy a' Nemzeti Gyűlés a' kü-
 lömb külömb féle hírek miatt mind künn, mind
 ben a' lármától, nem kevésbé félt, azért hogy
 mind magát, mind a' Népet erről tökéletesen meg-
 nyugtassa, bizonyos embereknek ki-adta, hogy er-
 ről a' Nemzeti Gyűlést hitelesen tudósítsák: Ezek
Montmarinnak, egy erről való irását adták bé a'
 Nemzeti Gyűlésnek, melynek mi csak fő és velős
 Pontomait iktattuk ide. 1.) A' Külső Udvaroknál
 való Ministereink hozzám bottsátott írásaiban sem-
 mit ollyan nem említenek, a' mely az Ország tsen-
 desége meg-háboríthatására mutatva. — Most ujjabb
 irtam nekik a' Király nevével, hogy figyelmetes-
 ségeket kezdőstefék, annyival-is inkább, hogy e-
 zen Nép az Ország meg-háborítására izelőző u-
 nalmas hírekkel terhelteik. — Sőt még abban-is
 mó-

módokat fogok keresni, hogy azon határainknak lehető bátorságát, a' holott Ministereink nintsenek, egészsz bizonyosan meg tudhassam, és a' Nemzeti Gyűlésnek arról, hogy a' szárnyálló híreknek mennyiben lehet hinni, minden kétségen kívül helyezettett tudósítást tehessék. 2.) Mivel az Országnek békeféségre tartozik az, hogy az Ország, azokkal a Fejedelmekkel 's Hertzegekkel értekezzék, a' kik Frantzia Országban birtokosok. Erre nézve én, a' Király parantsolatjára, a' Mi azoknál lévő Köveveteinkhez el is küldöttem az Ország 's a' Király akarattyát. Négy Fejedelem immár reá is állott erre az értekezésre u. m. *Biponti*, *Würtembergi*, ennek Ötse, *Maximilián*, és *H. Leiningen*. A' Báseli Püspök is, tsak a' Tartományában való támadott zenebonának tsendefségét várja. — A' főbb Német Fejedelmek méltó panaszait pedig, az ő képekben a' Tsászár 's a' Birodalom fogja a' Régensburgi Gyűlés eleibe terjeszteni. 3.) A' Nemzeti Gyűlés alhatatos akarattját, és a' Birodalom Hertzegeinek kívánságokat a' Bétsi és Berlieni Udvarokkal közlöttem; ezeknek válafzokból a' Békeségnél egyebet, nem érhettem, és hogy még a' mi fundamentomos tételeink a' Német Birodalombéli Hertzegeknek is lelkeken fog idővel gyözedelmeskedni. 4.) A' Püspöki és Erseki Törvény-székek eltöröltetése, a' Nemzeti Gyűlés legnagyobb értekezésének tzélja láttatott lenni; holott ez annál kevésbé számba vehető, hogy az idő és az okofság ezen helytelen kívánságokon, melyek az Ország újabb Alkotványával ellenkeznek, nem sokára gyözedelmeskedni fog. 5.) A' Helvetákkal, a' Katonák adása iránt való Egyezés már minden órán tökélettségre mégyen — Azután kevés napokkal hogy ez az irás a' Nemzeti Gyűlésnek hé adatott; a' Nemzeti Párisi Ujságban a' Tsászárnak, a' Birodalombéli Gyűléstől 2. Febr. hé adott Irására, Mártziusnak 18. dikán költ, ilyen felelete olvastatott; hogy a' Tsászár ö Hetsége Frantzia Ország ellen háborut fogna indítani. Mellyre Alirabó a' közelebb tartatott

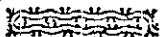
tott Nemzeti Gyűlésben azt mondá, „ hogy a' Regensburghban lévő Frantzia Miniszternek halgatása; azon Tudósítások, mellyeket Bétsből vettek ottan, sőt a' Tsászári Dekretomnak Summája, kétség kívül helyheztetik azt, hogy ezen Ujság a' Rágalmazók 's Irigyek agya-velejéből sült. “ *Mirabónak* ezen Beszéde, a' meg háborodott elméjeket a' Frantziáknak ujja meg tsendesítette.

Elegyes Tudósítások.

Mártziusnak 22-dikén a' Loudoni Követ *Straton*, egy Loudoni Kurirnak meg-érkezésével, a' Status Kantzelláriusának *H. Kaunitz*nak azonnal egy irást adott-bé; melyre való Válasz után az említett Kurir Szisztovba küldetett, a' ki-is a' mi Udvarunk részéről-is vitt egy néhány Írásokat magával. — A' mondatik, hogy már a' Loudoni Udvar-is meg-edgyezett, a' maga Szisztovi Követe, *Keith* Ur all-írása által meg-erősítettett Pontban, és hogy midőn az Orosz Udvarnak a' Pruszszus Közben-járóságával való meg nem elégedését szemléli, felette kívánná, hogy a' Bétsi Udvar vállalná-fel magára a' Közbenjáróságot.

Belgrádról azt tartják némelleyek, hogy e' többé a' botránkozás köve ne lehessen, tehát ezután sem az Auszriaiakhoz sem a' Törökökhöz nem fog különösen tartozni, hanem mindenikhez; és itten fog a' Török és Keresztény Kereskedők Portékáinak közönséges le-tévé Helye építettetni, a' honnan a' Portékák mind a' két Renden lévő Kereskedőktől tovább fog küldettetni.

Freyburg. A' Szabadság szeretete annyira ment Frantzia Országban, hogy a' *Hänningi* Várnak fő Vigyázója, egy Polgári Ruhában öltözve, nállunk a' piatzon éneklí, 's árulja a' Szabadságról írt nótákat. — De már ki-adták az Ordret, hogy ezt az buzgolkodó Hazafiut tsipiék nyakon. — *Miolta* a' Hazájokat oda hagyott Frantziák, a' Basileai Püspökségből ki-kergettettek, azolta szük a' Szállásnál.

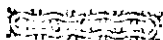

nállunk. — *Ettenheimba* a' Kárdinális *Rohán* mostani Residentziájában költöztek azok a' Papok, kik a' Polgári Hitet le nem akarták tenni.

London. Mit hozott a' *Pétersburgi* Kurir, még máig-is Titok, hanem, annyit csak vetnek hozzá, hogy *Katalin* a' Londoni Udvar *Diétatorságára* éppen nem akar halgatni, és a' maga Ügyében maga akar a' Fő ítélő Biró lenni.

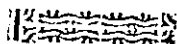
Berlin a' Török Udvarnak segítségét igért, azon eütre, ha az Oroszokkal meg nem barátkozhatnék; sőt még ha a' Varsoviai Tudósítások nem hazudnak, Lengyel Ország is azzal biztatja a' *Mahumed* Rajkóit — és hogy Berlinből e' végre el is küldetett a' Divánhoz a' Kurir. — Brandenburgiában a' következő dolgok háborura mutatnak: ugyan-is, a' Királyi Kintstartó Házból a' Hadi Casához 3 millio Tallér vitetett. A' Tábori-Hadi-Cafsa parantsolatot kapott, hogy ugy rendeljeu mindeneket, hogy mihelyt jelt kap, azonnal mozduhasson: a' Pruszsziai Hadi-Tábornak minden csonkulást ugy ki kell potolni, hogy 1-ső Májusban tökéletes állapotban lehessen. A' Seb-gyógyító Orvosok-is olly rendeléssel botsáttattak gyakorlás végett Berlinbe, hogy Aprilis elein Pruszsziaába indulhassanak. — Most a' Király Potzdámban málat. — Lengyel Ország-is egy Ministert akar Szilovba küldeni.

Gazdaságbéli Tudósítás. — *Székhelyid* 22-dik Mártz. — „15-dik Mártzy ki botsátott *Kurirjába* a' midőn egészsz figyelmeteliséggel olvasnám az Urnak a' mostani drágaság okai eránt való fejtegetéseit, azonnal egy azzal ellenkező feleletemet kívántam az Urral közleni. 1.) A' mi az előttem és a' mostani háborúk dolgát nézi, jöllehet ez előtt még több háborúkat szenvedett az Ország mint most, még-is óltsóság volt ugy mondhattyük, mert csak a' leg-utolsó Pruszszus háborúkor is nagy árrát emlegettük akkor az életnek lenni, a' mikor hallottuk hogy a' zab 6. 7. mártásokon el-költ, most pedig mennyivel drágább, holott elzendő el-for-gása

gása alatt nem kértek a' Contribuens néptől zabot vagy búzát. Oka ez, mert nem is olyan szűk terméssel volt akkori időkbe a' föld mint most, és *hinc respectu* a' hadakozás szerentsélen időbe esett, mert ha bőv termések lettek volna, a' drágaság bé nem jött volna, sőt az Országnek nyeresége lett volna a' hadakozás, mert a' bőv termések idején ohajtottuk a' háborút, hogy az életnek ára futamodna. De hát a' terméketlenségnek mi az oka? Talán a' földművelés. Bizony ha most *Comenius* élne, revocálná azon szavát, mellyet ez előtt 140. éztendőkkel mondott, mert ha akkor sok pusztás vagy el-hagyott helyekre talált is, és ha a' mellyek műveltettek is csak *perfunctorie* műveltettek, akkor amannak a' népetlenség, ennek pedig, vagy mindeniknek is a' szüntelen tartó báború vala az oka, de most már mióta a' *Pellis* az Országba meg szünt, és békeisége vala, a' pusztás helyek nem csak feltörettek, de még sok erdős vagy tserés helyek szántó földekké lettenek. A' föld megműveléséről pedig azt is mondhatni, hogy ez előtt, ha a' Kunsági ember az ő szélesen ki-terjedő határára csak egyfel szántott is meg valamely földet, többet termett az, mint most mikor azt kétszer is meg szántya, és másutt a' hol háromszor is szántanak, még pedig jól. Mi volt ennek az oka? Ez, hogy a' föld a' gyakori pihenés, vagy heverés által a' rajta termett gaztól, mellyet maga a' föld emészgett, megkövéredett, és ha feltörték szinte ereje felet is gyümölszözött. És így ekképpen meg-élődvén a' föld igen hasznos volna, ha a' föld más Nemzetek példája szerint trágyáztattatnék, De ez nálunk igen kevés részbe tellyelhető. Mert nékik majd minden földjek egy szakaszba vagyou, magok a' Parasztok is barmaikkal edgyütt az ott lévő Majorba laknak, és valamennyi trágyájok e-lik, mind a' földre ki-takarittyák, és így könnyű móddal lassanként a' föld szüntelen kövéritterik, melly után náluk a' termés is bőv. Így mi a' Város-tól meszleze lévő földeinket soha trágyázhattuk.

Mit irjak már a' késői vetésről? Rövideden tsak ezt: Tavaly a' nyerte a' ki jókor vetett, harmad idén pedig a' nyerte, a' ki későn vetett, ennek oka a' volt, hogy fagyás nélkül lepvén meg a' nagy dög hó a' földet, mivel sokáig a' vetésen hevert, a' nagy gyapju búza alatta elpárlott, és gazt arattunk búza helyett, az apró búza pedig épségbe meg-maradt. Tavaly pedig, többnyire száraz tél lévén, a' gyapjas búzának a' száraz hideg nem árthatott, azonba a' tavaly-is a' nyár-is száraz vala, és tsak az éjjeli harmatok-is meg nevelték, a' midőn a' késői és őszszel meg nem gyapjadzott búzából majd semmi se leve. No tsak vallyuk-meg azt, hogy az emberé ugyan a' munka, de az Istené az áldás, és akár hogy bőltsekedjünk, mind haszontalan. A' mostani drágaságuak-is egy szóval tsak ez az oka, hogy az Istennek tettett a' bűnért ez idő szerint az áldást el venni a' földről. Még a' föld nem szünt meg bővön teremni ezután-is, ha más forma lépéseket nem téznek-is a' föld művelők, tsak az Isten áldja-meg az ő munkáikat. Azt az egyet ugyan meg-vallom leg-szükségesebbnek tartanám, ha a' föld trágyázásába módunk lehetne, a' mely a' szántó földeknek őszszébb való húzásával, és azokra Majoroknak építésével, marháknak ott való tartásokkal meg is eshetne. A' mi már a' szetskával való tartását nézi a' marháknak az olyan jó és takarékos dolog, melynél jobbat gondolni télbe nem lehet. En más Nemzeteket követni akarván ez előtt két elztendővel a' szetskázást meg próbáltam, és másokat arra tanítani és reá venni igyekeztem, de a' tudatlan nép, mivel azt az Apjától nem látta, minden tanátsomra tsak azt felelte, hogy már a' tsak olyan, mint mikor kenyér helyett máléra szorúlunk. En pedig meg mutattam azt, hogy szénát-is adtam-el, azonba a' lovaim is sokkal jobbak voltak, mint mikor két annyi zabbal abrakoltattak, és ezzel nem tsak a' széna szük voltát, de az abrakér-is szerentséseu ki pótolhatni. A' melletség könnyü, mert azt zab szennnyi apróra vagjuk,

juk, és ha két marék szetska közzé egy marék zabot teszünk, annyi vizet iszik reá a' ló és más marha, hogy majd ki-hasad a' horpafza tőlle.

A' *Bábel*' Szerzőjéről, így ítéi *Schlötzer*, *Staatsanzeigen* nevet viselő folyó Munkájában, a' 386-dik lapon: A' magát meg nem nevezett Szerző, úgy mond, állította a' híreket; de azoknak lemmi probáit nem adta. A' *Magyar Nemességnek* képét, oly nevettségessé fessette, hogy azon minden külső Országí Olvasók fel-indúltak. Mert tudta minden, a' ki magában a' Tartományban soha sem vólt is; hanem úton, 's még annyival inkább Univerzitasokban, jó darab időnek el-folyása alatt tapasztalta, kik legyenek közönségessen a' *Magyarok*, és különösen a' Magyar Nemesek; hogy azokra tellyességgel nem illik a' *Bábeli* mérgező le-írás; sőt hogy azok, majd minden ki-fogás nélkül szembetűnőképpen meg-különböztetik magokat fok más Nemzektől, a' valóságos szorgalmatosság, fáradhatatlan tudni való kívánság, 's a' nem kevésbé nemes, mint *aristocrátai* érzékenységek által. "

Kedves Kurir! — Én ugyan nem vagyok az Ur betű rakóinak Correctora, annyival inkább nem akarom magamat az Ur Érdemes Ujjságának Rollálójául ki-adni: mindazáltal úgy ítélem meg-engedi nékem az Ur azt az egyenes barátságbeli jelentést, hogy a' minapi 22-dik Ujjságában a' 336 lapon, a' hol a' Debretzeni Kerületbeli Református Papok, ki-chimærázott Szentséges Uradalmáról olvastatik valami Tudósítás, egy olyan hiba esett, a' mellyért az Ur érdemes személye 's Ujjsága valami szót vehetne magára. Ez a' hiba abban áll, hogy ez a' szó *Hyerarchia* y betűvel íródott, a' mely a' Görög nyelv éreje szerint *Disznó*, vagy, a' Debretzeni szóllás formája szerint, *Sertés Uralkodást* téli. — a' melly szó, ha i betűvel iratik, akkor telzen Szent Uralkodást vagy is Papi Hatalmat. Sok függ hát; nem tsak a' maga vakmerő lovát ditséző Czirány

gányként a' szók sorának el-bontásától, hanem még egy betűtől-is!! — Ezt akartam hát barátságosan az Urnak jelenteni, és ha tettik, tegye a' Deresnek, avagy tsak az abrakos tarisznyájába-is, hogy akár a' betű rakó hibázott, akár a' Tudósítást az Urhoz küldött tudósító Ur, akart elméssen betűjével jádzeni, 's hegedü szóban szép mesét jelenteni; minden módon az Ur mentt legyen *ab odio Thorum*, 's azonban a' fáradhatatlan Deres-is, avagy tsak valamely *Hyerarcha* Uradalomnál érdemlett abrakát el ne veszesse.

Tudósítás.

Doktor *Kiss Josef*, ama nagy Magyar lelkű Gróf *Széchenyi Ferentz* Ur ó Excellentiájának Udvari Orvosa, aonyai Nyelven ki-adand egy tudományabéli Könyvet. Melly tsak ugyan már a' Nyomó-prés alatt vagon. Foglalattya a' Könyvnek olyan, mellyet nem tsak minden Magyar Orvos szükségesnek fog tartani, de más Magyar Olvasó-is annak látni. Homlok Irása (*Titulus*) ez: *Az Ér-vagónak Pathológiája*, az az olyan Könyv, mellyben azon szokasbá vett hibara nézve, hogy a' mint a' Magyar köz-nép közönségelsen nem akarván belső orvasságokkal élni, tehát elegyesleg minden-féle betegségeiben tsak ér-vagást kíván a' Borbélytól; ugy a' Borbélyok igen készek arra azon egy néhány krajtzárokért; elő-adatik, hogy a' vér az emberben nem olyan nedvelség mint a' víz

a' vizkorságban. Hogy tehát az Ér-vágónak a' vér-eresztéssel nem kell vakmerösködni, hanem bizonyos Régulákat tudni, mellyek Izerint lehet vagy nem lehet meg-nyitni az Eret. E' végre meg-muttattatik a' Könyvnek *Első Részében*: Mitsoda haszna legyen a' vérnek az egészséges emberben, és a' betegben, és mi nagy kár annak fogyatkozása. Melly fokféle-képpen hibázhat a' vér: Hogyan lehessen bizonyossan meg-esmerni a' vérnek hibáit, A' *Második Részben*: Ha így vagy amúgy hibázik a' vér, lehet-é vagy nem lehet vért ereszteni. Meghatároztatik, millyen betegségekben legyen szükséges vér-eresztés. Ezen betegségeknek állandó és isalogató jelei bőven ki-fejtetnek. Ezen kérdésekre vannak feleletek: *1-szor* hogyan és honnét kell tudni, mennyi vért kellelten ki venni a' testből. *2-szor* mikor 's mitsoda jelekre kell ujjítani (*repetere*) a' vér eresztéft. *3-szor* mellyik eret jobb fel nyitni, ez vagy amaz betegségben. Végtire betegség históriái is vannak a' könyvben, mellyekből igen könnyű meg-tanulni hogyan kellelsek a' betegséggel bántani. Mind ezeket az *Author* két izben fél-fél esztendeig a' Bétsi Nagy Ispotályban tapasztalt orvoslásnak módjaiból a' Magyar Bőrbélyoknak hasznokra leginkább irtt öszve. Olly Magyarsággal igyekezett írni, hogy minden Olvasó meg-érthesse. Május Hónapjában kézzen leszen nyomtatásával a' Nyomtató. Akkor ismét hitül fogjuk adni, hol kellelten keresni a' Vévőnek,